

Fylkesmannen i Nordland

ADRESSE Fylkesmannen i Nordland, Moloveien 10, 8002 Bodø	TELEFON 75 53 15 80 TELEFAKS 75 53 16 80 E-POST rjo@fm-no.stat.no	NETTSIDER www.miljostatus.no/nordland www.fylkesmannen.no/nordland
PROSJEKTDeltakere Fylkesmannen i Nordland, Rana museum og grunneiere	TILGJENGELIGHET Trykket rapport og våre nettsider	ISBN NR. 82-92558-04-7 OPPLAG: 60 eksemplar TRYKK: Nordland fylkeskommune
FORFATTER Roger Johansen	ÅRSTALL 2004	SIDETALL 43 sider
TITTEL Forvaltningsplan for Holmholmen naturreservat i Hemnes kommune	TITLE Management plan for Holmholmen nature reserve in Nordland, Norway	UTGIVER Fylkesmannen i Nordland RAPPORT NR. 3/2004
SAMMENDRAG Holmholmen naturreservat i Hemnes kommune ble vernet 6. desember 2002, som en del av kystverneplanen for Nordland. Holmen har den tetteste ærfuglkolonien i Nordland, som er avhengig av kontinuerlig overvåkning og skjøtsel i to måneder i strekk hvert år. Områdets historikk er beskrevet. Andre mulige tiltak i driften av et tradisjonelt egg- og dunvær er vurdert. Forvaltningsplanen fokuserer på hvilke overvåkings- og skjøtselstiltak som bør prioriteres for å ivareta verneverdiene i reservatet, og hvilke ressurser som kreves til disse oppgavene.		
SUMMARY Holmholmen nature reserve is a part of the new network of conservation areas for seabirds and seashore plants along the coast of Nordland, Norway. This nature reserve is a 0,02 km ² islet surrounded by a 0,17 km ² shallow seabed, in the middle of the large and deep Ranafjord. More than 500 pairs of eider ducks nest in a limited area on the islet. This dense seabird colony needs continuous protection from predators, like minks and crows, for two months every nesting season. The objectives of this management plan are to find out how to conserve the nesting place and the old coastal culture of sustainable harvest of eggs and down. The local history of this natural and modified ecosystem is described, and its role as a reference of coastal culture and pollution is considered. This management plan has priority to the monitoring- and maintenance actions and resources needed to reach the main conservation objectives of the nature reserve.		
EMNEORD <ul style="list-style-type: none"> • Naturreservat • Forvaltningsplan • Skjøtselstiltak • Bærekraftig kystkultur • Egg- og dunvær • Hekkekoloni • Ærfugl • Rovdyr • Overvåkning og forskning • Forurenset fjord • Referanseområde	KEYWORDS <ul style="list-style-type: none"> • Nature reserve • Management plan • Maintenance actions • Sustainable coastal culture • Eggs and down • Nesting place • Eider ducks • Predators • Monitoring and research • Polluted fjord • Reference locality	
FORSIDEBILDE Holmholmen naturreservat sett fra gården på Hemnesøya. Foto: R. Johansen (2003)		

Innholdsfortegnelse

Forord	7
Innledning.....	9
Generell beskrivelse og status	10
<i>Lokalisering .....</i>	<i>10</i>
<i>Naturfaglig beskrivelse .....</i>	<i>11</i>
<i>Jord- og skogbruk .....</i>	<i>13</i>
<i>Friluftsliv og ferdsel.....</i>	<i>14</i>
<i>Tiltak og inngrep.....</i>	<i>15</i>
Plandel	17
<i>Utfordringer .....</i>	<i>17</i>
<i>Forvaltningssoner.....</i>	<i>17</i>
<i>Plan for bruk.....</i>	<i>18</i>
<i>Plan for overvåkning.....</i>	<i>19</i>
<i>Plan for skjøtsel .....</i>	<i>20</i>
<i>Plan for naturoppsyn .....</i>	<i>25</i>
Litteratur	27
Vedlegg.....	28

Forord

Holmholmen naturreservat ligger i Hemnes kommune i Nordland fylke. Grunneierne ønsker å videreføre skjøtselen av Holmholmen som egg- og dunvær. Denne har senere år vært drevet på ren hobbybasis, men med noe tilskudd fra "viltfondet". Forvaltningsmidler til skjøtsel av mindre verneområder står ikke i forhold til behovet. Prioritering er derfor nødvendig, men forutsetter god kjennskap til de enkelte verneområdene. Dette bør gjøres gjennom en forvaltningsplan, som synliggjør blant annet innsatsbehovet og hva man kan oppnå med tiltak.

Fylkesmannen i Nordland ved miljøvern- og landbruksavdelinga, Hemnes kommune, grunneierne og Rana museum hadde 24. september 2003 et møte på Mo i Rana hvor vi diskuterte disse utfordringene. Det var enighet om å starte opp arbeidet med en helhetlig forvaltningsplan med en gruppe bestående av grunneierne Jakob og Turid Guttormsen, Kjell A. Meyer fra Rana museum og Roger Johansen fra miljøvernavdelinga. Første møte i arbeidsgruppa ble avholdt på Mo i Rana 29. oktober 2003, hvor vi gikk gjennom det som bør være med i en slik plan. De ulike avsnittene i planen følger malen til forvaltningsplaner for verneområder etter håndboka til Direktoratet for naturforvaltning (DN håndbok nr. 17/2001). Miljøvernavdelinga har stått for møteledelse og skrivearbeid, mens grunneier og museet har bidratt med innhold, samt detaljer og kommentarer til første utkast.

Planutkastet har vært på en høring hos berørte parter og andre interesserte med frist for uttalelser 15. januar 2004. Fylkesmannen i Nordland har gått i gjennom alle innkomne kommentarer, endret teksten noe og godkjent den foreliggende planen etter de krav som stilles til forvaltningsplaner for verneområder. Videre oppfølging av planen vil i første omgang være et samarbeid mellom grunneier og Fylkesmannen i Nordland som forvaltningsmyndighet av verneområdet. Det vil bli foretatt en evaluering av planen etter en femårsperiode, for å se om verneformålet blir ivaretatt av de tiltak som har vært satt inn. På sikt ønsker vi at Hemnes kommune og andre interesserte kan engasjere seg i dette arbeidet.

Bodø, 17. juni 2004

Roger Johansen

Førstekonsulent

Innledning

Holmholmen naturreservat ble opprettet ved kgl.res. 06.12.02. Det er to hovedgrunner til at en ønsker å prioritere en forvaltningsplan for Holmholmen naturreservat i Hemnes kommune:

- Området har sannsynligvis den tettste hekkebestanden av ærfugl vi har i landet, med over 500 hekkende par på en liten holme inni Ranafjorden.
- For å opprettholde bestanden og kulturlandskapet er det nødvendig med intensiv skjøtsel. Det vil si fuglepass og predator kontroll i to måneder hvert år.

Dette arbeidet har hittil vært utført av egeninteresse av grunneierne, Rana museum og andre frivillige. Grunneierne til området bor har annet arbeid i Rana kommune. De ønsker å videreføre skjøtselen av Holmholmen som egg- og dunvær.

Omfanget av denne planen og prosessen vil være relativt begrenset fordi:

- hovedverneformålet er begrenset til en enkelt ærfuglbestand
- verneområdet har kun en grunneier
- verneområdet har få andre brukere og interessegrupper siden det tidligere har vært fredlyst som egg- og dunvær.

En forvaltningsplan skal ta opp aktuelle problemstillinger og forslag til løsninger for å ivareta formålet med vernet og verneverdiene. Verneforskriftens § 6 sier at *”Forvaltningsmyndigheten eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan gjennomføre skjøtselstiltak i samsvar med fredningsformålet. Det kan utarbeides forvaltningsplan, som kan inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtselstiltak.”*

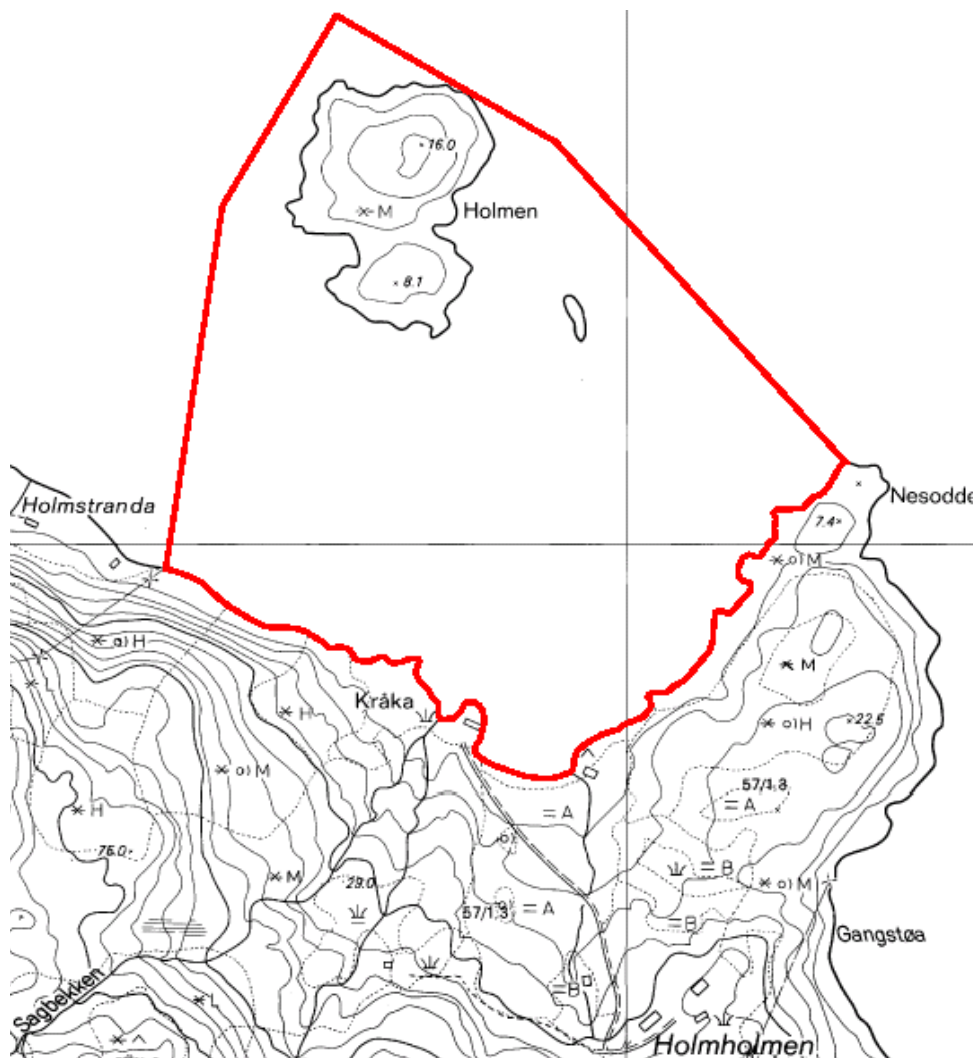
Dersom det er påkrevd kan den også gi føringer for nødvendige flerårige dispensasjoner. Verneforskriftens § 7 sier at *”Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften når formålet med fredningen krever det, for vitenskapelige undersøkelser, for arbeider av vesentlig samfunnsmessig betydning og i spesielle tilfeller dersom det ikke strider mot formålet med fredningen.”*

Hovedformålet med denne forvaltningsplanen er å finne ut hva som skal til for å opprettholde bestanden av ærfugl sammen med den tradisjonelle kystkulturen med egg- og dunvær på Holmholmen, og hvordan en kan videreutvikle overvåkingen av naturreservatet som referanseområde og forskningsobjekt.

Generell beskrivelse og status

Lokalisering

Holmholmen er ei lita øy beliggende utenfor nordøstre del av Hemnes-halvøya midt i Ranafjorden i Nordland fylke (se kartutsnitt denne side). Hele naturreservatet er ikke større enn 189 mål ($\approx 0,20 \text{ km}^2$ i areal). Det ligger på en svært grunn hylle før fjorden stuper ned mot dybder på rundt 500 meter. Sjøområdet mellom holmen og Hemnesøya dekker 165 mål ($\approx 0,17 \text{ km}^2$ i areal). Store deler av dette tørrlegges ved fjære sjø. Selve holmen er kun 24 mål ($\approx 0,02 \text{ km}^2$ i areal). Sør om naturreservatet ligger Holmholmen gård. Herfra er det god utsikt ut til sørsiden av holmen (se forsidebilde), hvor de fleste ærfuglene i kolonien hekker.

VERNEKART.

Holmholmen naturreservat i Ranafjorden. Reservatgrensen er merket med rødt i utsnittet (1 cm $\approx$ 100 m).

Verneformål

Verneforskriftens § 2 sier at ”Formålet med fredningen er å bevare et godt og uforstyrret hekke- og oppvekstområde for sjøfugl.” Det vil si å ivareta en av de største og tetteste ærfuglkoloniene som i dag finnes i Nordland. Denne lokaliteten er spesiell ved sin geografiske plassering. De største hekkeplassene for ærfugl er vanligvis lokalisert ute på kysten, og fjordlokaliteter som denne er sjeldne. Området kan også ha verdi som referanseområde for forurensningstilstanden i Ranafjorden. I tillegg har Holmholmen en stor kulturhistorisk verdi som et gammelt egg- og dunvær. Det er svært sjelden at disse er så inntakt som her med hensyn til både driftsform og bestandsstatus. Dette er godt dokumentert og representerer en viktig del av den gamle kystkulturen.

VERNEVERDI.
Ærfugl som hekker mellom røttene til furu på holmen. På stammen vokser raudrandkjuke.
Foto: R. Johansen (2003)

Naturfaglig beskrivelse

Øya består av både svaberg og steinur. Øya er i hovedsak granbevokst, med små innslag av furu, lausskog og dessuten einerkratt i bunnsjiktet. Fururøttene er yndet reirsted for ærfuglen (se bilde denne side). De ytterste delene av øya har strandbergvegetasjon. Holmen var relativt snau for vegetasjon ved fredlysninga og de første tiårene på 1900-tallet (Jakob Guttormsen pers. med.). Etter over hundre års gjødsling med kalkholdig avføring fra ærfuglene (mye skjell i dietten) har det etablert seg et svært artsrikt og næringskrevende planteliv på selve holmen. Det er registrert i alt 107 plantearter, 17 mosearter og 7 lavararter her (Lillebjerka 1998), i tillegg til en rekke sopparter som eks. raudrandkjuke (se bilde side 8). Verne-

forskriftens § 3 pkt. 1 sier at; ”*All vegetasjon (herunder tang og tare) i vatn, på land og i sjøen er fredet mot all form for skade og ødeleggelse. Nye plantearter må ikke innføres.*”

Holmen er et viktig hekkeområde for ærfugl, hvor ea går opp i begynnelsen av mai (se bilde side 10) og de siste kyllingene går på vannet i slutten av juni. Hekkebestanden ligger på rundt 500 – 600 par. Dette er blandt de største hekkekoloniene vi har i fylket, og i alle fall den tetteste hekkebestanden. Det hekket minst 70 000 par ærfugl langs Norskekysten på 1980-tallet, hvorav over 20 000 langs Nordlandskysten (Thingstad 1994). Det betyr at 2 – 3 % av ærfuglbestanden i Nordland hekker på Holmholmen.

Ærfugl finnes rundt store deler av Nord-Atlanteren, og Norge har også ansvar for en stor bestand på Svalbard. Nyere beregninger for Barentshavet har kommet fram til at over 50 000 par ærfugl hekker mellom Røst og Varanger (Bustnes & Tertitski 2000). Vanlig ærfugl og praktærfugl fra disse og andre polare strøk overvintrer også i store flokker langs Nordlandskysten. Ranafjorden har årvisst overvintring av disse, men sjelden rundt Holmholmen. Hekkebestanden av ærfugl i ytre kyststrøk er redusert i forhold til noen tiår tilbake da det bodde mer folk i ute i værene. Ærfuglen har i stor grad flyttet etter folk inn mot fastlandet og fjordene, hvor en større del av bestanden holder til i dag. Det samme har vært tilfelle for mange av predatorne til ærfugl som oter og havørn i Nordland (Johansen 2001).

Mange andre fulgearter tiltrekkes helt klart av den store hekkekolonien av ærfugl på Holmholmen. Her finner de både tilstrekkelig beskyttelse og et varierende landskap med mange gode hekkeplasser. Det er fram til 2003 registrert 90 fuglearter i tilknytning til verneområdet. Av disse er 32 arter konstatert hekkende, mens ytterligere 23 arter sannsynligvis hekker der og de fleste på selve holmen (Kjell A. Meyer pers. med.). Verneforskriftens § 3 pkt. 2 sier at; ”*Dyre- og fuglelivet, herunder reirplasser og hiområder, er fredet mot skade og ødeleggelse. Nye dyrearter må ikke innføres. Hunder skal holdes i bånd.*”

Kulturhistorie

Det er ikke bygget spesielle e-hus på Holmholmen. Det er heller ikke andre bygninger på selve holmen. Det praktiseres fortsatt egg- og dunværsdrift etter tradisjonelle metoder. Det gamle kulturlandskapet rundt gården er stort sett inntakt, slik vi kjenner det fra gamle driftsformer. Med visse unntak er gårdshusene gamle, men godt vedlikeholdt. Ærfuglbestanden ble bygget opp over mange år, men på slutten av 1930-tallet fikk bestanden en knekk. Reveopp-

drettere i området skjøt ærfugl som de brukte til for. Under 2. verdenskrig brukte tyskerne ærfugl som skytemål og mat. Dette er kjent fra mange steder langs kysten, og andre sjøfuglbestander led samme skjebne på den tiden. Etter krigen tok disse bestandene seg sakte opp.

Kunnskapsformidling til kommende generasjoner av fuglepassere er viktig. Dagens grunneier har gått i lære av forrige grunneiere på holmen. Barna til dagens grunneier har også vært med på skjøtselsarbeidet de siste årene. Rana museum har benyttet yngre og eldre medlemmer i Norsk ornitologisk forening (NOF Rana lokallag) til vakt hold enkelte netter. Dette har vært gjort etter nøye opplæring av Kjell A. Meyer fra Rana museum, og har også bidratt til kunnskapsoverføring til de kommende generasjoner. I tillegg har det vært publisert populærvitenskaplige artikler fra arbeidet på holmen i bl.a. tidsskriftet Ranas dyreliv og det har vært avholdt lysbildeforedrag.

OPPGANG. E-kallene prøver seg på parring før ea går opp på reir. Gruntområdet og nabogården Holmstranda i bakgrunnen. Foto: R. Johansen (2003)

Jord- og skogbruk

Holmholmen gård var i drift fra 1610 til 1987 (Nordli 1992, Edith Guttormsen pers. med.). Lars Arntzen Holmholmen fikk fredlyst holmen som egg- og dunvær i 1871. Familien Guttormsen overtok gården i 1876. Nåværende hovedhus er oppsatt i 1883 (Edith Guttormsen pers. med.). Melkeproduksjon (smør) var hovednæringen i de siste årene gården var i drift, med bl.a. sauer og ærfugldrif som attåtnæring. For deres innsats for ærfuglen ble Edith og

Hans Guttormsen tildelt Nordland Venstres miljøpris i 1992 (Meyer 1993). Etter at selve gårdsdriften sluttet i 1987, har det vært fortsatt pass av holmen som egg- og dunvær.

I tillegg til grunneiers innsats, har medlemmer av Norsk ornitologisk forenings lokallag og Rana museum hjulpet til med pass av ærfuglen siden 1985. De siste gårdbrukerne Edit og Hans Guttormsen flyttet fra stedet i 1997, da brorsønn Jakob Guttormsen overtok eiendommen. Han leier ut innmarka til grasproduksjon og høster selv en del av skogen på gården. Han har de senere årene bygget skogsveier og oppgradert veien til gården etter tilskudd fra skogbruksmyndighetene.

Friluftsliv og ferdsel

På holmen har det stort sett ikke vært andre brukere enn grunneiere og fuglepassere. Verneforskriftens § 3 pkt. 4 sier at *"I tiden fra og med 15. april til og med 31. juli er det forbud mot ferdsel på land i verneområdet."* Verneforskriftens § 3 pkt. 6 sier at *"Motorferdsel til lands er forbudt."* Etter verneforskriftens § 4 pkt. 7 gjelder følgende unntak fra ferdselsforbudet *"Rettingheshavers rett til å ta bort egg og dun i samsvar med viltloven, samt skjøtselstiltak i forbindelse med bruk av området som egg- og dunvær."* Unntaket gjelder ikke motorisert ferdsel på land.

En og annen fisker kan slenge innom, helst utenfor hekketiden. Kveitefiskere har av og til vært på land for landfeste. Fritidsfiskere kan dorge forbi holmen, helst på yttersida og en sjelden gang over grunnområdet mellom gården og holmen. Etter verneforskriftens § 4 pkt. 2 gjelder følgende unntak fra ferdselsforbudet; *"Utøvelse av fiske, herunder oppankring, og ferdsel på land i forbindelse med bruk av landfester, i medhold av fiskerilovgivningen og lakse- og innlandsfiskloven."* Unntaket gjelder ikke motorisert ferdsel på land.

Holmstrand gård er nabo til Holmholmen gård (se kart side 8). Dagens grunneier til nabogården, Arnold Holmstrand, går av og til med båt inn til sin eiendom like utenfor verneområdet og når det er flo sjø over valen (se bilde side 10). Etter verneforskriftens § 4 pkt. 3 gjelder følgende unntak fra ferdselsforbudet; *"Nødvendig ferdsel for rettigheshavere i forbindelse med næringsvirksomhet, høsting av moltebær og tilsyn med eiendom."* Unntaket gjelder ikke motorisert ferdsel på land innenfor verneområdet.

Jaktbare arter som rødvov og mink er interessante jaktobjekter, men også her vil grunneier være sentral i forhold til ferdsel av andre personer på holmen og landområdene i nærheten. Etter verneforskriftens § 4 pkt. 8 gjelder følgende unntak fra jaktforbudet i naturreservatet; ”Jakt og fangst på artene vovnd, mink, rødvov, kråke og ravn som gjør skade i henhold til villlovens bestemmelser.”

Tiltak og inngrep

Området er fri for tekniske inngrep. Det er plantet noen få grantre på et areal på ca. 200 m². Etter at holmen ble fredlyst i 1871 har det vært minimalt uttak av skog. Naust eller andre bygninger har ikke vært oppført på holmen siden fredlysingen. Det blir kvistet gangstier for å lette ærfuglpasset. Det er bygget syv e-hus av stein. Disse har gitt dårlig hekkeresultat, så de blir i liten grad vedlikeholdt. Resten er naturhekking under vegetasjonen, hovedsakelig under furu og eier. Det har aldri vært bygget e-hus eller e-baner av tremateriale på holmen.

Det har vært en løpende skjøtsel av ærfuglen med påfølgende uttak av egg og dun opp gjennom tidene. Grunneierne var i 2003 på 24 registreringsturer ute på holmen hvor de har brukte ca. 4,0 timer hver pr. tur. I tillegg var de vært 6 turer ute på holmen for tilrettelegging og søppelplukking. Rana museum har i 2003 vært 18 dager på holmen, hvorav 16 med overnatting. Dette er i følge grunneier og Rana museum et minimumsopplegg, som på lang sikt kan svekke ærfuglbestanden på holmen. Spesielt om natten er tilsynsbehovet større enn det som har vært mulig å få til med dagens innsats og tilskudd.

MINKFELLE. Type rørfelle med åte. Foto: R. Johansen (2003)

Predatorkontroll er en viktig del av tilsynet med holmen. Skremming og skadefelling av predatorer har vært viktigste tiltak her. Utsetting av gjerde mot rødrev har vært gjort hvert år over det grunne sjøområdet mellom holmen og land som feller tørt på fjære sjø. Også fellefangst av mink har vært en viktig aktivitet (se bilde side 12). Tetting av predatorhi og fjerning av predatorreir har vært forsøkt i mindre omfang. Mink, kråke, ravn, rødrev, skjære, fiskemåse, gråmåse og svartbak er de største truslene for ea på holmen. Også oter og havørn kan av og til gjøre skade. Det blir ikke felt mange predatorer gjennom en sesong , men forholdene kan variere. Det ble for eksempel felt to mink et år, tre ravn et annet år osv.

Plandel

Utfordringer

Den største utfordringen er å opprettholde den løpende sesongbaserte skjøtselen av ærfuglen, også etter at naturreservatet nå er opprettet. Den personlige kontakten mellom fuglepasser og ærfuglen er viktig når hekkingen registreres. Det kan ikke involvere for mange personer, og har i hovedsak vært begrenset til grunneier i den viktigste delen av holmen og Kjell A. Meyer fra Rana museum på resten. Etter viltloven er det kun grunneier som kan sanke egg og dun. Sammen med vaktholdet er dette arbeidet det viktigste for ærfuglens hekkesuksess.

I tillegg kommer tilrettelegging før og etterarbeid etter hekketiden. Oppsyn mot annen menneskelig ferdsel i hekketiden er ikke hovedutfordringen. Kunnskapsformidling om driften av et egg- og dunvær til kommende generasjoner kan også bli en stor utfordring i framtiden. Grunneiernes etterkommere og et begrenset antall andre fugleinteresserte ungdommer bør kunne delta i en del av fuglepasset under grunneiers ledelse.

Forvaltningssoner

Selve verneområdet er svært begrenset i areal. Det har vært praktisert en sonering mellom den delen av holmen som grunneier har skjøttet og den delen som Rana museum har skjøttet siden 1985. Det har vært en del overlapp alt etter hvem som har vært ute på holmen. Tiltakene er de samme, selv om innsatsen kan ha variert mellom de to delene av holmen. Ærfuglen foretrekker å hekke i den delen som ligger nærmest gården, siden predasjonsrisikoen er større på yttersida. En kan tenke seg en sonering av tiltakene på holmen, spesielt dersom det ikke stilles midler til rådighet for arbeidet. Yttersida av holmen fungerer som en buffer mot predatorer. Her kan de til lettere ta ut byttedyr (egg, unger og voksen ærfugl). En nedprioritering av innsatsen her kan føre til ingen hekking her, større predasjon i kjerneområdet nærmere gården og dermed langt dårligere hekkeresultat i verneområdet totalt.

For kommende år ønsker grunneier selv å skjøtte hele området uten noen sonering, selv om innsatsen sannsynligvis vil konsentrere seg om den delen som ligger nærmest gården.

Plan for bruk

Jord- og skogbruk

Innenfor verneområdet vil jord- og skogbruksaktivitetene være begrenset til nødvendig kvisting av gangvei mellom reirene. Dette er det gitt generelt unntak til i § 4 pkt. 7 om skjøtsel av egg- og dunværet i verneforskriften for området. Friluftslivsaktiviteter må være knyttet til fuglepass på holmen i hekketiden, som nevnt i den generelle beskrivelsen. Jakt på hjortevilt på fastlandssida om høsten og sjøfiske fra båt året rundt kan fortsette som før.

Forskningsmuligheter

Naturreservatet er egnet referanseområde for studier av for eksempel kulturhistorie, hekke- og predatorferd, bestandsutvikling og forurensingssituasjon. Mange års overvåkningsresultater kan sammenfattes og sammenliknes med andre kystområder og tidligere egg- og dunvær. Det har vært gjennomført en del undersøkelser i dette området de siste tiårene, for eksempel Bustnes (1992), Green m.fl. (1994), Kristensen (2000), Lillebjerka (1998), Meyer & Hjelmseth (1988), Meyer (1991, 1992, 2002) og Thingstad (1994). Ressursbehovet til forskningsaktiviteter er ikke tatt med i denne planen.

Undervisning og formidling

Slike aktiviteter må i hovedsak foregå utenfor verneområdet. Det er ikke ønskelig med skoleelever ut på holmen i hekketiden for ærfuglen. Informasjon om verneområdet bør begrenses til samarbeid med lokale og regionale skoler og museum, da verneobjektet er sårbart for ytterligere menneskelig ferdsel. Rana museum har undervisningsmateriell med historiske nedtegnelser, lysbilder og video som er tatt opp under arbeidet til tidligere grunneier. Nåværende grunneier kunne tenke seg å lage en video om livet på holmen. Dunrensing kan inngå i et undervisningsopplegg for og samarbeid med lokale og regionale skoler, museum og husflidslag. Ehuset på Vega er et eksempel på et "utstillingsvindu" for slik virksomhet, som også formidler kontakt mellom ærfuglvoktere og videresalg av edderdun. Ressursbehovet til undervisnings- og formidlingsaktiviteter er ikke tatt med i denne planen.

Plan for overvåkning

Overvåkning av miljøtilstanden i området

Grunneier har innarbeidet et system etter gammelt mønster hvor en setter ut pinner på de enkelte reirene, hvor en noterer framdriften i hekkingen. Rana museum har hatt et tilsvarende system på den del av holmen de har passet på. I hovedsak bør de parametere som har vært registrert de siste årene fortsatt registreres (inkludert noen tilføyelser). Det skal utarbeides et registreringsskjema på følgende:

- rugende ærfugl på hvert reir
- antall individer av predatorer observert, skremt eller skutt
- antall hekkende par
- antall predaterte egg (fordelt på de ulike predatorene)
- antall reir predatert (fordelt på de ulike predatorene)
- antall reir skremt av / forlatt (fordelt på de ulike predatorene eller andre årsaker)
- antall ”tuter” (egg tatt av kråkefugl)
- antall røtegg (ufruktet osv.)
- antall døde unger på og ved reiret med mulig årsak (forurensning osv.)

Parameterne registres etter et innarbeidet system av grunneier eller hans medhjelpere ca. hver andre dag i perioden 1. mai – 30 juni. Dato og tid på døgnet noteres for alle parameter. Etter hvert som sesongen skrider frem, utarbeides et oversiktskart som viser hver enkelt redegrop i bruk og hvordan det går med den (det enkelte ærfuglpares hekkesuksess). Dersom det stilles overvåknings- og skjøtselsmidler til disposisjon stilles det vilkår om at skjemaene og kartet sendes til forvaltningsmyndigheten (Fylkesmannen i Nordland) innen 1. september.

Med den omfattende overvåkning og skjøtsel som her kreves, er det viktig at det kan samles inn materiale til forskning om hekkesuksess, predatorforekomst, atferd og diett, miljøgifttilstand osv. Lengre tidsserier og tilstrekkelige overvåkningsresultater er viktig forskningsmateriale. Dette er også en del av verneformålet for naturreservatet. Behovet for referanseområder var også en del av bakgrunnen for kystverneplanen for Nordland. Følgende skal derfor samles inn:

- alle døde voksne og unger av ærfugl
- alle felte eller omkomne predatorer
- min. 5 tilsynelatende friske egg fra ærfugl hvert år

Dersom det stilles overvåknings- og skjøtelsesmidler til disposisjon stilles det vilkår om at dette materialet fryses ned hos grunneier for senere kontroll eller forskning. Funnsted, dato, art, kjønn, vekt, lengde osv. registreres før nedfrysing. Dette materialet med nevnte opplysninger sendes forvaltningsmyndigheten innen 1. november.

Regional eller nasjonal overvåkning av biologisk mangfold

Det foregår en nasjonal overvåking av hekkende sjøfugl i regi av Norsk institutt for naturforskning (NINA). Rana museum har rapportert hekkeresultatene fra Holmholmen videre til NINA. For kommende år må grunneier sørge for innsending av hekkeresultatene til NINA innen 1. september, med kopi til forvaltningsmyndigheten og Statens naturoppsyn. Det foregår en tilsvarende overvåkning av overvintrende vannfugl i Norge, men det er ikke relevant å registrere overvintrende ærfugl rundt Holmholmen da de har vært helt fraværende der i vinterhalvåret. Rana museum og NOF Rana har også en mytetelling i Ranafjorden, Eldsfjorden og Sørfjorden hver høst, hvor de registrerer hanner av ærfugl. I de siste årene har det ikke vært registrert ærfugl ved Holmholmen under denne tellingen.

Rapportering fra overvåking og skjøtsel i 2003 fra grunneier og Rana museum er vedlagt planen (se vedlegg 1 og 2). De prioriterte overvåkings- og skjøtelsesoppgavene med ressursbehov er oppsummert i et budsjett (se tabell side 23). Dersom det stilles overvåkings- og skjøtelsesmidler til disposisjon stilles det vilkår om rapport med feltdagbok med tidsforbruk og utgifter fordelt på dato sendes til forvaltningsmyndigheten innen 1. november.

Plan for skjøtsel

Løpende skjøtselstiltak

Sammen med overvåkningsplanen er skjøtelsesplanen kjernen i denne forvaltningsplanen. I dette avsnittet beskriver vi nærmere den skjøtselen vi ønsker for dette vernområdet. Det er en del forarbeid og tilrettelegging før hekkesesongen starter i april som består i:

- sette opp revegjerde over grunnområdet som faller tørt på fjære sjø

- rydde holmen og området rundt for søppel og kjøre det bort til fyllinga på Røssvoll
- rydde gangveiene på holmen
- lage registreringspinner, forberede båtbruk osv.
- sette opp plan for personell og tidsbruk (vaktliste)

Ærfuglen hekker som sagt i vegetasjonen, så den krever lite annen tilrettelegging. Under selve hekkesesongen i perioden 1. mai – 30. juni består arbeidet av:

- vakthold og predatorkontroll tilnærmet døgnet rundt
- registreringer hver annen dag i denne perioden
- egg- og dunsanking
- skrive feltdagbok over tidbruk, utgifter osv.

For de siste tre punktene er det å bygge opp et tillitsforhold mellom fuglevokter og ærfugl avgjørende. Dette er det bare noen få personer som bør gjøre. Et tillitsforhold er i høyeste grad med på å styrke ærfuglens hekkesuksess. Prating med ea når det er naturlig og klapping av de individene som tolererer det kan være på å ”personliggjøre” forholdet. Under eggstakingen lar grunneier 4 – 5 egg ligge igjen etter gammelt mønster. Dersom dagens bestand på over 500 hekkende par opprettholdes, kan det gi et utbytte på opptil 100 egg pr. år. Utsalgsprisen til måseeegg ligger på rundt kr 25,- pr. egg i 2003. Ærfuglegg er lovlig men ikke vanlig handelsvare. Siden ferdig rensa dun er mye bedre betalt, tar vanligvis ikke ærfugl-røktere langs kysten ut ærfuglegg for salg.

Det er kostholdsråd mot å spise fisk og skalldyr i indre del av Ranafjorden, men ikke helt ut til Holmholmen. Fjorden lenger utover er også forurenset med tungmetaller, PAH osv. (Bustnes 1992, Green m.fl. 1994), men forurensingssituasjonen har stagnert senere år. Mattilsynet må kanskje utvide sonen med kostholdsråd utover fjorden, dersom EU-nivået for matsikkerhet skal følges. Siden ærfugl spiser noe forurenset fisk og skalldyr i fjorden, som igjen oppkonsentreres i sjøfuglegg, er det grunn til å begrense inntaket av egg herfra.

Predatorkontroll er sentral i vaktholdet på og rundt holmen. Skremming, jakt og fellefangst har foregått både i det som nå er verneområde og i området rundt. Det må foregå både etter villlovens bestemmelser og verneforskriftene. Etter verneforskriftens § 4 pkt. 8 gjelder følgende unntak fra jaktforbudet; ”*Jakt og fangst på artene vånd, mink, rødrev, kråke og ravn som gjør skade i henhold til villlovens bestemmelser.*” Forskrift om felling av viltarter som

gjør skade eller vesentlig reduserer andre viltarters reproduksjon (DN rundskriv 6/97) har en bestemmelse i del I pkt. 3 om at; ”Før felling plikter eier, bruker eller rettighetshaver i rimelig utstrekning å forsøke andre tiltak for å avverge skader og redusere predasjon”. Samme forskrift sier at også; ”Fiskemåse, gråmåse, svartbak og skjære kan felles uten særskilt tillatelse hele året av eier, bruker eller rettighetshaver når disse gjør skade av vesentlig økonomisk betydning på aktivt drevne egg- og dunnvær”.

Siden det ikke er tillatt å felle fiskemåse, gråmåse, svartbak og skjære etter verneforskriften, bør forvaltningsmyndigheten gi en 5-årig tillatelse i medhold av naturvernloven til *nødvendig* felling av et begrenset antall individer av disse fire artene. Etter viltlovens § 21 er det forbudt å drive jakt fra motorbåt eller annet flytende eller svevende fartøy drevet med motor innen en avstand av 2 kilometer fra land, herunder holmer og skjær. Fylkesmannen kan for bestemte områder og tidsrom øke eller minske avstanden, og bør i dette tilfellet gi en dispensasjon fra dette forbudet ved nevnte skadefelling innenfor verneområdet. Tiltak som må forsøkes før skadefelling, er skremming av predatorer og fjerning av deres hi og reir. Dette er tillatt hele året for mink, men lovverket er litt forskjellig når det gjelder de andre artene. For eksempel kan en om *nødvendig* fjerne et skjærereir når det ikke er egg eller unger i reiret, mens grunneier kan sanke egg av fiskemåse, gråmåse og svartbak. Dette må gjøres før skadefelling forsøkes, og bare i tiden før 15. juni etter forskrift om utøvelse av jakt og fangst av 22.03.02.

Denne forskriften har også bestemmelser om bl.a. bruk av jakt- og fangstredskaper. Våpen bør være med på alle turer til holmen i hekkesesongen. Bærer av våpen må ha jegerlisens- og våpenkort med seg. På holmen bør det settes ut minst ti minkfeller i perioden 1. mars – 30. juni. Grunnen til at dette bør starte allerede i mars har å gjøre med minkens parrings- og jaktaktivitet. Når det er lite småfisk i havet på ettervinteren og tidlig på våren, har minken en større jaktaktivitet på land og lar seg lettere fange i feller, som for eksempel ved hekkekolonier. Mest effektivt er slagfeller (se bilde side 20) eller rørfeller med åte (se bilde side 12). Disse redskapene avliver minken, og må røktes forskriftsmessig minst en gang hver uke. Hijakt med hund etter mink i steinurene kan også prøves ut utenom hekketida. Det er båndtvang for hund hele året i verneområdet, så det må eventuelt gis dispensasjon for slipp av hund etter søknad til forvaltningsmyndigheten.

Oter og havørn er også observert som predatorer på ærfugl på Holmholmen, men regulering av oter og havørn begrenses til kun *nødvendig* skremming. Hønsehauk er også observert rundt

holmen. Dersom oter i framtiden skulle bli et større problem, kan Fylkesmannen i Nordland vurdere å gi en tids- og antallbegrenset fellingstillatelse etter viltlovens bestemmelser og dispensasjon fra verneforskriften. Skadefelling av havørn og hønsehauk er kontroversielt, og må eventuelt vurderes av Direktoratet for naturforvaltning.

MINKFELLE. Grunneier spenner opp klappfelle utenfor et hi på holmen.
Foto: R. Johansen (2003)

Steinkobbe har enkelte år lagt seg opp i fjæra hvor ea går i land. Dette har da forsinket og delvis ødelagt for hekkinga på deler av holmen. Etter verneforskriftens § 4 pkt. 10 gjelder følgende unntak fra fredningen; ”Jakt på sel i samsvar med gjeldende lovverk, med unntak for tiden fra og med 15. april til og med 31. juli.” Ordinær jakttid for sel fastsettes av fiskerimyndighetene. Tillatelse til nødvendig skremming og skadefelling av sel kan gis etter søknad til fiskerimyndighetene. Dersom det er nødvendig med jakt på sel i hekketiden ovenfor må også forvaltningsmyndigheten for verneområdet gi dispensasjon fra verneforskriften.

Etter hekkesesongen følger det oppgaver som ikke er viktig for å opprettholde verneverdien som er selve hekkebestanden av ærfugl, men oppgaver som likevel er nært knyttet til kystkulturen i et egg- og dunvær:

- riving av revegjerde over valen
- opprydding og vedlikehold av utstyr for neste sesong
- dunrensing og -salg
- rapportering av overvåkningsdata og gjennomført skjøtsel

Utstyr må tas inn, vedlikeholdes og lagres til kommende sesonger. Dunrensing er krevende grunnet svært mye vegetasjon i duna på holmen. Det går med dun fra 60 – 70 reir til ett kg ferdig rensed edderdun. Potensialet er med andre ord over 10 kg dun på holmen, men siden det er mye vegetasjon i duna blir det normalt mye mindre. Prisen på edderduna er kr 6.000,- pr. kg ferdig rensa dun levert til Ehuset på Vega. Tilsvarende betales en ferdig 2,0 meters edderdunsdyne med kr 12.000,- til produsent ved levering til Ehuset på Vega. Fra butikk i Oslo koster en slik dyne opp mot kr 30.000,- i dag (Inga Ness – Ehuset pers.med).

Dersom det stilles overvåkings- og skjøtselsmidler til disposisjon stilles det vilkår om at det utarbeides en realistisk vaktliste/plan over hvilke personer som skal leies inn gjennom sesongen (se vedlegg 4), sendes forvaltningsmyndigheten innen 1. april.

Restaureringstiltak

E-husbygging vil være nybygging siden det ikke finnes vanlige e-hus på holmen (se bilde denne side). Dersom en ikke lykkes å opprettholde bestanden over tid kan dette være et nødtiltak senere. Behov for restaurering av kulturlandskapet for øvrig er ikke kjent i dag.

E-SKJUL. Det er ingen e-hus eller e-baner i treverk på holmen. Her er det naturhekkning som gjelder. Foto: R. Johansen (2003)

Plan for naturoppsyn

Naturoppsyn er ikke det samme som tilsyn med ærfuglen som i denne sammenhengen, men mer rettet mot kontroll mot lovovertridelser. En oppsynsordning for Holmholmen naturreservat bør etableres i samsvar med naturoppsynsloven av 21.06.1996. Statens naturoppsyn har i dag gjennom Fjelltjenesten oppsyn med større verneområder og andre oppgaver i fjellområdene i Nordland. Statens naturoppsyn vil på sikt overta alt naturoppsyn også langs kysten.

Det er derfor naturlig at Statens naturoppsyn etter hvert også har oppsynet med Holmholmen naturreservat, som en del av sin oppgaveportefølje i Nordland. Det er ikke minst viktig at grunneier eller andre har en etat å henvende seg til ved lovovertridelser, og som kan rykke ut dersom det skulle være nødvendig. Ressursbehovet til naturoppsyn er minimalt i forhold til overvåkings- og skjøtselstiltakene, og er derfor ikke tatt med i budsjettet over prioriterte oppgaver på neste side.

TABELL. Budsjett over prioriterte oppgaver og ressursbehov. Beløp oppgitt i 2003-kroner.

Tiltak	Ressursbruk	Overvåkning	Skjøtsel
Forberedelser før hekkesesong:			
• klargjøring av båt osv.			1.000,-
• oppsetting gjerde, søppelplukk	2 dager x 7,5 t. ā kr 112,-		2.500,-
• kjøretillegg til Røssvoll	200 km ā kr 3,-		2.500,-
• søppelavgift på Røssvoll			2.000,-
• fellefangst av mink	2 dager x 7,5 t. ā kr 112,-		2.500,-
• kjøretillegg for bil og båt	5 turer x 60 km ā kr 3,-		900,-
Innsamling av overvåkningsdata:			
• kostgodtgjørelse	30 dager ā kr 250,-	7.500,-	
• kjøretillegg for bruk egen bil	30 turer x 60 km ā kr 3,-	5.400,-	
• kjøretillegg for bruk egen båt	100 turer x 2 km ā kr 3,-	600,-	
• timelønn (annen hver dag)	30 dager x 7,5 t. ā kr 112,-	25.200,-	
Vakthold og predatorkontroll:			
• timelønn (annen hver kveld)	30 dager x 7,5 t. ā kr 112,-		25.200,-
• overnattingstillegg ¹	30 netter ā kr 400,-		12.000,-
• kjøretillegg for bruk egen bil	30 turer x 60 km ā kr 3,-		5.400,-
• kjøretillegg for bruk egen båt	100 turer x 2 km ā kr 3,-		600,-
Andre skjøtselstiltak:			
• minkfeller osv.			1.400,-
Andre oppgaver under/etter hekkesesong:			
• rapportering fra feltsesongen	1 dag x 7,5 t. ā kr 112,-	1.680,-	
• oppbevaring/sending av fallvilt		620,-	
Årlig ressursbehov		41.000,-	56.000,-
– STILK – milder ²			20.000,-
Årlig behov for forvaltningsmidler		41.000,-	36.000,-

All tidsbruk må registreres og utgifter må dokumenteres med bilag. ¹) Overnattingstillegg forutsetter overnatting på selve holmen. ²) For kommende 5 –års periode (2004-2008) blir det bevilget kr 20.000,- pr. år i STILK-midler (stimuleringstiltak i landbrukets kulturlandskap) til grunneier, under forutsetning av at de prioriterte oppgavene gjennomføres og rapporteringskravene følges etter foreliggende utkast til forvaltningsplan.

Litteratur

- Bustnes J.O. (1992) Utviklingen i vannfuglbestanden i indre Ranafjorden gjennom en periode med sterk forurensing (1972-92). *NINA oppdragsmelding*, **177**, 24 sider.
- Bustnes, J.O. & Tertitski, G.M. (2000) Common eider *Somateria mollissima*. - s. 46-50. In: Anker-Nilssen, T., Bakken, V., Strøm, H., Golovkin, A.N., Bianki, V.V. & Tatarinkova, I.P. (red.). The status of marine birds breeding in the Barents Sea region. Norsk Polarinstitutt Rapportserie nr. 113, Norsk Polarinstitutt, Tromsø.
- Johansen R. (2001) Oterbestanden i Salten 1999-2000. Barmarks- og snøsporing langs en fjord-kyst gradient. *Nordlandsforskning*, arbeidsnotat nr. 1008/2001, 17 sider.
- Kristensen J.T. (2000) Gruppeatferd og predasjon hos ærfugl *Somateria mollissima* ved Holmholmen i Hemnes kommune. *Høgskolen i Nord-Trøndelag*, Kandidatoppgave våren 2000, 45 sider.
- Lillebjerka S. (tidl. Dahlberg S.1998) Planter registrert på Holmholmen, *Rana museum*, arbeidsnotat 3 sider.
- Green N.W, Knutzen J. & Berglind L. (1994) Undersøkelse av miljøgifter i organismer fra Ranfjorden 1992. *Norsk institutt for vannforskning*, NIVA-rapport 550/94, 47 sider.
- Meyer K.A. & Hjelmseth W. (1988) Egg- og dunvær i Ranfjorden. In: Årbok for Rana 1988. Rana museums- og historielag, side 41-51.
- Meyer K.A. (1991) Ærfuglprosjektet – sluttrapport. *Ranas dyreliv*, 13. årgang, side 17-26.
- Meyer K.A. (1992) Predatorer på ærfugl i hekketida. *Ranas dyreliv*, 14. årgang, side 65-70.
- Meyer K.A. (1993) Nordland Venstres miljøpris 1992. *Ranas dyreliv*, 15. årgang, side 63-64.
- Meyer K.A. (2002) Prosjekt Holmholmen egg- og dunvær. *Ranas dyreliv*, tidsskrift for Rana zoologiske forening, **23**. årgang, side 36-38.
- Nordli E. (1992) Gård og slekt i Hemnes, Bind 1. *Hemnes kommune, kulturetaten*, s. 317-320.
- Thingstad P.G. (1994) Ærfugl *Somateria mollissima*. In: Gjershaug J.O, Thingstad P.G, Eldøy S. & Byrkjeland S. (red.) Norsk Fugleatlas. *Norsk ornitologisk forening*, 552 sider.

Vedlegg 1 - Rapport fra grunneier (2003)

Fugleregistrering Nordland	
Snr.:	
Ark.kode	Dato 19.11.03
Kommune	Kontroll 19.11.03

RAPPORT 2003

HOLMHOLMEN EGG- OG DUNVÆR

Sesongen startet i slutten av april med oppsetting av gjerde på valen for å hindre rovdyr i å komme over på holmen. Flere dager ble brukt til kråkejakt. Det ble ryddet litt på gangveiene på holmen. Det ble spikket pinner til registreringen og det ble satt ut feller.

6. mai startet vi registreringen av reir. Registreringen omfatter ikke den såkalte "forskerdelen" For senere år vil registreringen omfatte hele holmen.

Dato	Oppgått fugl	Utgått fugl	Forlatte reir	Røva reir	Røva egg	Døde unger	Råtne egg
06.05.	5						
08.05.	15						
10.05.	21						
12.05.	63				1		
14.05.	65				4		
16.05.	55				4		
18.05.	36				3		
20.05.	32			2	13		
22.05.	21			1	12		
24.05.	20			3	10		
26.05.	20			3	10		
29.05.	16			7	14		
31.05.	5			6	3		
01.06.	4			5	9		
03.06.	4			8	9		
05.06.	2	1		4	4		
09.06.	1	43		2	5	2	
12.06.	3	83	1	1		5	24
14.06.	4	42	3	1		6	11
16.06.	3	53	1				21
18.06.	3	27	2				8
20.06.	4	37					13
22.06.		30	2				2
06.07.		34					
SUM:	402	350	9	43	101	13	79

10.05. fant vi en død ærfugl – tatt av mink. Det samme skjedde 12. og 18.05.

16.05. registrerte vi 2 ørner som kretset over holmen.

Vi registrerte ikke at noen ærfugl ble tatt av ørn på holmen i løpet av sesongen, men sannsynligvis ble noen tatt på sjøen.

Det ble skudd 5 kråkefugler på holmen.

Gjerdet på valen ble tatt ned etter sesongen (i august).

Vi var to personer som sto for registreringen. I gjennomsnitt ble det brukt 4 timer pr. dag pr. person.

I tillegg var det dager med vakthold/opsyn hvor det ikke er registrert dato eller tidsbruk.

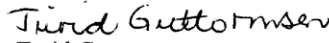
Det er kjørt minimum 30 turer Mo-Holmholmen (60 km t/r).

Vedr. båt.

Det ble brukt to tanker bensin á 20 l.

Andfiskå, 11. november 2003

Jakob Guttormsen

Turid Guttormsen

Turid og Jakob Guttormsen
Løkkeveien 11
8618 Andfiskå
Tlf. 75140066
Mobil 95218305

Vedlegg 2 - Rapport fra Rana museum (2003)

Rana museum i Nordlond		
Arkivkode		Date
432.4		21.11.03
Saks beh.	Kopi til	Til arkiv/dato

RAPPORT

OPPSYNSORDNING, HOLMHOLMEN EGG- OG DUNVÆR I HEMNES
KOMMUNE
2003.

Kjell A.Meyer

INNLEDNING

For 2003 fikk Rana museum nat. Avd. tildelt kr. 10.000 til prosjektet fra posten "tilskudd til viltformål" fra Fylkesmannen i Nordl., Miljøvernnavd.
Av disse midlene ble kr. 10.000 avsatt til utføring av feltarbeidet.

Som tidligere år ble NOF Rana lokallag etter avtale engasjert for å utføre feltarbeide i samarbeide med grunneiger. Tatt i betraktning de økonomiske resusjer som var tilrådighet ble det utført et godt arbeide med meget stor egeninnsats.

FELTARBEIDE.

Deltakerne (i alt 6 personer) har under feltarbeidet ført daglig logg etter prioriteringsliste og dette sammendraget baserer seg på disse notatene. Arbeidet ble utført i perioden 27.04 – 07.07.

ARBEIDSOPPGAVER I SAMARBEIDE MED GRUNNEIER.

Før hekkesesongen:

- ☐ Planlegging
- ☐ Stell og utsetting av båter.
- ☐ Tilrettelegging og opprydding i området.

Under feltarbeidet:

- ☐ I størst mulig grad være tilstede i hekkekolonien for aktiv pass, herunder redusere omfanget av predatorenes aktivitet.
- ☐ Felling av lovlig fellbare predatorer i kolonien.
- ☐ Føre daglig logg etter oppsatte rutiner.

Enkle faglige oppgaver:

- ☐ Når går fuglene opp for hekking.
- ☐ Ant. hekkende par.
- ☐ Ant. predaterter voksne ind.
- ☐ Ant. predaterter egg.
- ☐ Ant. reir totalt predatert.
- ☐ Hvilken negative betydning har de enkelte predatorer på kolonien som helhet.
- ☐ Ant. døde unger.
- ☐ Ant. råtegg.

- ☐ Hekkesuksess.
- ☐ Hvis tid, avlesning av tidligere ringmerka fugler.

Etter hekkesesongen:

- ☐ Inntagning av båt, utstyr og opprydding.
- ☐ Sammendrag av notatene, rapportering og regnskap.

VURDERING AV FORHOLD OG FELTARBEIDETS OMFANG.

Hva værforholdene angår har hekkesesongen 2003 vært god. Nedbørsmengdene har vært moderate, men temperaturen over det normale for årstiden. Det ble forholdsvis tidlig snøbart på Holmen og fuglene gikk opp for egglegging forholdsvis tidlig. Den 5. mai var det første egg lagt. Hovedtyngden av fugl gikk opp mellom 10.- 15. mai.

Arbeidet med pass ble som før intensivert i første del av hekkesesongen og det ga positive resultater videre i sesongen hva kråkefugl og måker angår.

Derimot kom en mink inn på Holmen ganske tidlig og denne gjorde store skader på de hekkende fuglene og forstyrret mye (se under omtale av predatorer og resultat) særlig på "forskerdelen" der terrenget er kupert med større vegetasjon/steiner og derfor mange muligheter til sjul.

Det har som tidligere år vært problemer med å få kvalifisert hjelp til riktig tid og økonomien er redusert til det halve. Den summen som foreløpig er til rådighet dekker knapt utgifter til bruk av egen bil. Denne situasjonen må ordnes snarest. Konsekvensene kan i verste fall bli at Holmholmen som gammelt egg-og dunvær og viktig produksjonssted for ærfugl raderes ut av kartet om ikke mange år.

NOF Rana lokallag hadde folk på Holmen **19 dager** av sesongen, herav ble **overnattet 13.**

Hertil kommer grunneierens innsats.

Foruten grunneierens innsats ble det utført **ca. 258 timeverk. Bruk av egen bil 1260 km.**

RESULTATER.

Hekkesesongen 2003 må i utgangspunktet betegnes som bra, men dessverre kom en mink tidlig inn på Holmen og forstyrret hekkingen betraktelig. Dette skjedde nesten utelukkende på "forskerdelen" (se foran og om predatorene).

Antall fugl som gikk opp for hekking var stort sett som i 2002 og jeg tror at hvis minken ikke har vært tilstede kunne antallet vært noe større. En del hoer lå hele hekkesesongen på sjøen og unnlot å etablere hekking.

Minken "herjet" stykt stort sett hele hekkesesongen og det ble brukt mye tid på å få has på denne uten at det lyktes. I alt 16 ho-fugler på drept på reiret og ytterligere 28 avsluttet hekkingen. I slike tilfeller burde man hatt økonomi og folk nok til krisetiltak. Kontinuerlig vakt et par døgn og vi kunne ganske sikkert fått avlivet synderen på et tidlig tidspunkt.

Episoden viser klart at hekkekolonien er svært sårbar, selv med den pass vi kunne stille med.

Kråke, ravn, skjære og stormåkene ble jaktet på tidlig i hekkesesongen og disse artene var således moderate predatorer i år på egg og unger.

Sel ble ikke registrert og oter var sjelden ved og på Holmen og utgjorde derfor liten fare for de hekkende fuglene.

Havørna hekket også i år ved Høyeneset, Hemnesberget og var av og til innom

Holmenområdet uten å beskatte noe særlig fugl på selve Holmen. Havørna ble derimot sett

jaktende på sjøen rundt Holmen og tok nok naturligvis endel både voksne og unger gjennom hekkesesongen.

Det var lite selvdøde ærfuglunger å finne på og rundt Holmen og de fuglene som unngikk minken gikk ut med livskraftige kull og etter et par dager forlot Holmenområdet.

PREDATORENE

Havørn.

Paret ved Høyneset hekket også i år og besøkte jevnlig Holmenlokaliteten gjennom hekkesesongen. I begynnelsen av hekkesesongen for ærfugl ble det ved to anledninger løst skremmeskudd og dette så senere ut til å ha stor virkning. Begge ørnene ble meget skeptiske og kom sjelden inn på selve Holmen.

Bare en av de hekkende fuglene ble drept på reiret av havørna. Ute på sjøen ble det observert at ørnene jaktet på ærfugl og når ærfuglungene gikk på havet ble det nok tatt en del. I en slik konsentrasjon med mat er dette naturlig. Stort sett har ørnene vært "snill" i forhold til tidligere år.

Hønseskauk.

Arten ble ved flere anledninger observert i området, særlig i første del av hekkesesongen, men det ble ikke registrert at fuglene var inne på Holmen.

Svartbak/gråmåke.

Det ble tidlig i sesongen avskutt noen svartbak og noen gråmåker. Etter hvert forlot de øvrige Holmenområdet og det ble ikke registrert noe særlig beskatning av disse artene på ærfuglunger. Antagelig ble en del egg av fiskemåke tatt av disse to artene. Fiskemåkene (ca. 20 par) hekker på de helt ytre partier av Holmen og er derfor mer utsatt for predasjon.

Kråke.

3 individer avskutt i første del av sesongen. Etter dette ble det moderat predatering på egg. I siste del av sesongen var det mindre tid til pass om natta og kråkene økte sin virksomhet på Holmen.

Ravn.

Også i år kom ravneparet inn på Holmen mot slutten av sesongen. Disse raderte ut noen reder, særlig på nordsida av Holmen. Stort sett er ravnene forsiktige fugler og så lenge de føler seg usikker unnlater de å innta området.

Nøtteskrike.

Har ikke besøkt Holmen.

Skjære.

Var i år sjelden inne på Holmen og således et lite problem. En av skjærene gikk i en slagfelle

Måker.

Som tidligere nevnt ble noen svartbak og gråmåke avskutt i begynnelsen av hekkesesongen. Disse artene forlot senere området og var ikke noe synelig problem. Det ble ikke registrert at fiskemåke tok ærfuglegg i år. Antagelig kan det være enkelte som får smaken og spesialiserer seg. Det er bare en sesong vi har dokumentasjon på at fiskemåke tar ærfuglegg på Holmen.

Mink.

En stor hann-mink kom tidlig i hekkesesongen inn på Holmen . Gjennom hekkesesongen drepte denne ene minken 16 ærfugl på rede, 28 andre ble skremt og forlot redet med egg, særlig var problemet stort på "forskerdelen" der vegetasjoner er høgere og mye stein/berg i hellende terreng. Gjemmeplasser under røtter og stein er det mange av. Denne minken uroet stort sett hele hekkekolonien og det antas at flere fugler unnlot å gå opp for hekking.

Det ble brukt svært mye tid i forsøk på å få avlivet dyret. Minkfeller ble oppsatt med god åte uten resultater (god fersk mat var jo å finne på meters avstand i hele området). Ved flere anledninger ble dyret lokalisert og prøvd å røykes ut. Ikke få timer ble det sittet på post og ventet på at dyret skulle vise seg.

Det ble også brukt hønsenetting i hullene. Noe hjalp jo alt dette, men fikk den for mye uro et sted, flyttet den bare til andre områder på Holmen. I "krisetilfeller" som dette har det vært svært kjærkomment å vært flere personer tilstede. Når minken er blitt lokalisert kunne man bl.a. blokkert de fleste hull i bakken og satt kontinuerlig vakt et døgn eller to. Annen metode kunne være snarer i hullenes utgang.

Når vi nå har konstatert hvilken fare en mink (eller flere) kan være for en slik ansamling av hekkende fugl må man ha beredskapen klar foran hver sesong. Det må også drives fangst (feller) i vinterhalvåret.

Forøvrig var særdeles irriterende å se minkens spiseadferd på fuglene. Det drepene bittet ble satt i strupen og kjøttet rundt hals og deler av hodet ble spist, resten av kjøttet på fuglen ble ikke rørt, uten unntak på alle 16 fuglene. Antagelig var det først å fremst blodet som smakte.

Oter.

Har sjelden vist seg og uten å registrer noe negativt.

Rødrev.

Ikke sett noe til arten.

Sel.

Ingen observasjoner i området.

NOTATER FRA NOEN ENKLE FAGLIGE OPPGAVER.

Gjelder stort sett "forskerdelen). Det bemerkes at data fra "grunneierdelen" ikke foreløpig har vært tilgjengelig for undertegnede. Det regnes med at Fylkesmannens

miljøvernnavdeling får tilgang til disse notatene gjennom grunneier. (Det henvises for øvrig til Roger Johansen, miljøvernnavdelingen for informasjon). (Se rapport 2002)

Første registrerte fugl opp for hekking: **5. mai** (2002= 1.mai). Forskerdelen: 11.mai hadde 24 par gått opp. 13.mai 41. 15. mai 66. 21.mai 97. 28. mai 126. 4.juni 132. 26.juni 137.

<i>Ant. par hekkende:</i>	?	"Forskerdelen":	137
<i>Ant. egg predatert av kråkefugl:</i>	?	":	39
<i>" reder forlatt p.g.a. predasjon av kråkefugl:</i>	"		16
<i>Ant. reder forlatt p.g.a. predasjon av mink, herunder Ho-fugler drept på rede.</i>	"		44
<i>Ant. reder forlatt der årsaken er ukjent:</i>	"		1
<i>" ho-fugler drept av havørn på rede:</i>	"		1
<i>" " " " mink " "":</i>	"		16
<i>" . døde unger funnet på "forskerdelen":</i>	"		1
<i>Rester etter unger tatt av mink</i>	"		4
<i>Ant. fugler ut med unger (vellykket):</i>	"		76

5. juni den første fuglen ute på sjøen med unger.

Råtegg registrert på "forskerdelen": 22.

Sluttbemerkning.

Med mink som årlig gjest på Holmen kan det gå hardt utover ærfuglbestanden her. Når slikt skjer må det settes inn tilstrekkelig mannskap som snarest mulig får kontroll over situasjonen. Vi får bare håpe at årets situasjon ikke gjentar seg så ofte.

Den økonomiske situasjonen for ivaretagelse av Holmholmen som viktig kulturlandskap med gammelt egg-og dunvær er nå antagelig iferd med å bedre seg. Grunneier har søkt Fylkesmannen i Nordland, Landbruksavdelingen om STILK midler med god hjelp fra Miljøvernnavdelingen og Rana museum. Grunneier insisterer på å forvalte Holmholmen alene med innleid hjelp når det er behov for dette når den økonomiske situasjonen er på plass.

Rana museum nat. avd. er svært opptatt av at skjødselen av Holmholmen som kulturlandskap og viktig hekkelokalitet for ærfugl/andre arter blir opprettholdt i fremtiden.

Rana museum nat. avd. har sagt seg villig til å bistå grunneierne med undervisningsmateriell/råd ved et pedagogisk opplegg.

Til slutt takker vi Nof Rana lokallag for årets innsats og Miljøvernnavdelingen for økonomisk støtte i 2003. Det blir antagelig siste året vi har søkt om viltfondsmidler til prosjektet.

HOLM-HOLMEN
EGG-OG DUNVIER

HEKKESTUASJON
2003 "Forskerdelen"

TOTALT PREDATERTE REIR, FORLATTE REIR DER
ÅRSÅKEN ER UKJENT. BARE REDENR. I BRUK 2003 ER
TATT MED I DENNE OVERSIKTEN.

Ajourført ~~2003~~
2003 Juni

Rana Museum Naturhistorisk avd.
Postboks 173
8601 Mo i Rana.

Fylkesmannen i Nordland
Miljøvernavdelingen
Molovegen 10
8002 Bodø.

FORVALTNINGSTILTAK HOLMHOLMEN I HEMNES KOMMUNE 2003

Oversender rapport (med vedlegg) fra årets forvaltningstiltak på Holmholmen ærfuglkoloni/
egg-og dunvær i Hemnes kommune.

De økonomiske midlene er godskrevet museet fra posten "lokale vilttiltak for 2003" fra
Fylkesmannen i Nordland, Miljøvernavdelingen.

Regnskapsoversikt:

Tilsagnsmidler   Kr. 10.000.

Utgifter forvaltningstiltak:

Utbetales av Rana Museum nat. Avd. til Norsk ornitologisk forening		Kr. 16940.00
Rana l.l. for feltarbeide + bruk av egen bil---		" 3060.00
Rana museum nat. avd. Administrasjon---		<u> </u>
Tils.	Kr.	<u>20.000.00</u>
Utgifter Rana museum nat. Avd.	Kr.	20.000.00
Tilsagnsmidler Fylkesmannen i Nordland. Miljøv.	"	<u>10.000.00</u>
Underskudd	Kr.	<u>10.000.00</u>

Viser for øvrig til regnskap fra NOF Rana l.l.

Vi ber om at beløpet utbetales til **konto nr. 6428.05.25004**

MERK.

Utbetalingen merkes med følgende: 17000- 5205- 3750

Mo i Rana 19.11.2003

REGNSKAPSOVERSIKT.

NOF Rana lokallag.
Postboks 1301,
8602 Mo I Rana

*Prosjekt forvaltning av Holmholmen ærfuglkoloni/egg-og dunvær i Hemnes.
Kommune.
2003.*

Bruk av egen bil 1510 km x kr. 3.00 (statens satser)	kr. 4530.00
Båtleie (hele sesongen)	" 500.00
Utlegg (bilag) båtsmøring	" 128.00
Kost over 12 timer (statens satser) 21 a kr.460.00	" 9660.00
Kost inntil 8 timer " 11 a kr. 250.00	" 2750.00
Tils.	<u>kr. 16940.00</u>

Se for øvrig rapport.

Vi takker for oppdraget og ber om at pengene utbetales til konto nr.8941.64.33330.

PLANTER REGISTRERT PÅ HOLMHOLMEN, 19/6 og 1/7-98

reg. er utført av Sissel V. Dahlberg.

Humus

	Strandeng	Strandberg	Skogkant	Skog
Bitterbergknapp <i>Sedum acre</i>	X			
Bjørk <i>Betula pubescens</i>			X	X
Blokkebær <i>Vaccinium uliginosum</i>			X	
Blåbær <i>Vaccinium myrtillus</i>				X
Blåklokke <i>Campanula rotundifolia</i> (observert av K. Meyer)	X			
Blåkoll <i>Prunella vulgaris</i>	X			
Doggrose <i>Rosa glauca</i>	X	X		X
Einer <i>Juniperus communis</i>	X	X		
Engsyre <i>Rumex acetosa</i>	X	X		
Firblad <i>Paris quadrifolia</i>		X		
Fjellfiol <i>Viola biflora</i>		X		
Fjellsyre <i>Oxyria digyna</i>		X		
Fjæresivaks <i>Eleocharis uniglumis</i>	X			
Fjøresauløk <i>Triglochin maritima</i>	X			
Flekkmarihand <i>Dactylorhiza maculata</i>				X
Fugletelg <i>Gymnocarpium dryopteris</i>				X
Fuglevikke <i>Vicia cracca</i>	X	X		
Furu <i>Pinus sylvestris</i>				X
Gaukesyre <i>Oxalis acetosella</i>				X
Geitrams <i>Epilobium angustifolium</i>	X	X		
Gjetertaske <i>Capsella bursa-pastoris</i>	X			
Gran <i>Picea abies</i>				X
Gulaks <i>Anthoxanthum odoratum</i> ssp. <i>odoratum</i>	X	X		X
Gullris cf. <i>Solidago virgaurea</i>		X		X
Gulskolm cf. <i>Lathyrus pratensis</i>		X		
Gåsemure <i>Potentilla anserina</i> ssp. <i>anserina</i>	X			
Harerug <i>Bistorta vivipara</i>		X	X	
Havstarr <i>Carex paleacea</i>	X			
Hegg <i>Prunus padus</i>			X	
Hundekjeks <i>Anthriscus sylvestris</i>		X	X	
Hårfrytle <i>Luzula pilosa</i>		X	X	X
Jervrapp cf. <i>Poa arctica</i>		X	X	
Jonsokkoll <i>Ajuga pyramidalis</i>		X	X	
Karve <i>Carum carvi</i>		X	X	
Krattmjølke cf. <i>Epilobium montanum</i>		X	X	
Krekling <i>Empetrum nigrum</i>				X
Krypkvein <i>Agrostis stolonifera</i>		X	X	
Krypsoleie <i>Ranunculus repens</i>			X	
Kvassdå cf. <i>Galeopsis tetrahit</i>	X	X		
Kveke cf. <i>Elymus repens</i>	X			
Kvitkløver <i>Trifolium repens</i>		X	X	
Kvitveis <i>Anemone nemorosa</i>				X
Lappssoleie cf. <i>Ranunculus lapponicus</i>			X	
Legeveronika <i>Veronica officinalis</i>		X	X	
Lifiol <i>Viola canina</i> ssp. <i>montana</i>		X	X	
Linnea <i>Linnaea borealis</i>				X
Lodnebregne <i>Woodsia ilvensis</i>		X	X	
Lundrapp <i>Poa nemoralis</i>			X	
Løvetann cf. <i>Taraxacum officinale</i> -gruppa			X	
Maiblom <i>Maianthemum bifolium</i>				X
~~Marinøkkel cf. <i>Botrychium lunaria</i>~~	~~X~~	~~X~~	~~X~~	~~X~~
Markjordbær <i>Fragaria vesca</i>		X	X	
Mjødurt <i>Filipendula ulmaria</i>	X	X	X	

Ark1

	Strandeng	Strandberg	Skogkant	Skog
Molte <i>Rubus chamaemorus</i>				X
Myrhatt <i>Potentilla palustris</i>				X
Natt og dag, Stemorsblom <i>Viola tricolor</i>		X	X	
Nikkevintergrønn <i>Orthilia secunda</i>			X	X
Nordlig strandbalderbrå <i>Matricaria maritima</i> ssp. <i>subpolaris</i>	X	X		
Nyremarikåpe cf. <i>Alchemilla murbeckiana</i>		X	X	
Olavsstake <i>Moneses uniflora</i>				X
Ormetelg <i>Dryopteris filix-mas</i>		X	X	
Rogn <i>Sorbus aucuparia</i>			X	
Rosenrot <i>Rhodiola rosea</i> ssp. <i>rosea</i>		X	X	
Ryllik <i>Acillea millefolium</i>		X	X	
Rødkløver <i>Trifolium pratense</i>		X	X	
Rødsvingel <i>Festuca rubra</i>	X	X	X	
Røsslyng <i>Calluna vulgaris</i>			X	X
Saftstjerneblom <i>Stellaria crassifolia</i>	X			
Sandskrinneblom <i>Arabis arenosa</i>		X		
Seksjon svartsvever cf. <i>Hieracium atratum</i> -gruppa		X	X	
Selje <i>Salix caprea</i>			X	X
Setermjølke cf. <i>Epilobium homemannii</i>		X	X	
Skjørløk <i>Cystopteris fragilis</i>			X	X
Skogstjerne <i>Trientalis europaea</i>				X
Skrubbær <i>Cornus suecica</i>			X	X
Sløke <i>Angelica sylvestris</i>	X		X	
Smyle <i>Deschampsia flexuosa</i>			X	X
Småengcall <i>Rhinanthus minor</i>			X	
Småmarimjelle cf. <i>Melampyrum sylvaticum</i>			X	X
Små rapp cf. <i>Poa pratensis</i> ssp. <i>subcaerulea</i>		X		
Småsyre <i>Rumex acetosella</i>		X	X	
Stakekarse <i>Barbarea stricta</i>		X	X	
Stolpestarr <i>Carex nigra</i> ssp. <i>juncella</i>			X	
Strandkjeks <i>Ligusticum scoticum</i>	X	X		
Strandkryp <i>Glaux maritima</i>	X			
Strandrug <i>Leymus arenarius</i>	X			
Stri kråkefot <i>Lycopodium annotinum</i>				X
Sumpmaure cf. <i>Galium uliginosum</i>	X			
Sølvmore cf. <i>Potentilla argentea</i>		X		
Takhaukeskjegg <i>Crepis tectorum</i>		X	X	
Teiebær, tågebær <i>Rubus saxatilis</i>			X	X
Timotei cf. <i>Phleum pratense</i>	X			
Tiriltunge <i>Lotus corniculatus</i>		X	X	
Tyttebær <i>Vaccinium vitis-idaea</i>				X
Vanlig arve cf. <i>Cerastium fontanum</i> ssp. <i>vulgare</i>		X		
Vanlig engsoleie <i>Ranunculus acris</i> ssp. <i>acris</i>			X	X
Vanlig strandkjempe <i>Plantago maritima</i> ssp. <i>maritima</i>	X			
Vassarve <i>Stellaria media</i>	X			
Vasshøymole cf. <i>Rumex aquaticus</i>	X	X		
Vendelrot <i>Valeriana officinalis</i>	X	X	X	
Åkerminneblom cf. <i>Myosotis arvensis</i>		X	X	
Fjellmarinøkkel cf. <i>Botrychium boreale</i>		X		

Ark1

MOSER	Strandeng	Strandberg	Skogkant	Skog
Berg-sigdmose cf. <i>Dicranum fuscens</i>				X
Bjørnemose <i>Polytrichum commune</i>				X
Lundmose cf. <i>Brachythecium sp.</i>			X	X
Fagermose cf. <i>Mnium rostratum</i>				X
Skogtorvmose cf. <i>Sphagnum palustre</i>				X
Engkransmose <i>Rhytidiadelphus squarrosus</i>	X	X	X	X
Etasjemose <i>Hylocomium splendens</i>		X	X	X
Fjøremose <i>Ptilium crista-castrensis</i>				X
Furumose <i>Plaurozium screberi</i>		X	X	X
Heigråmose <i>Racomitrium lanuginosum</i>	X			X
Kystjåmnemose <i>Plagiothecium undulatum</i>				X
Matteflette cf. <i>Hypnum cupressiforme</i>				X
Palmemose <i>Climacium dendroides</i>	X	X		X
Sigdmose <i>Dicranum sp.</i>				X
Spriketorvmose <i>Sphagnum squarrosum</i>				X
Storkransmose <i>Rhytidiadelphus triquetrus</i>		X	X	X
Vanlig filtmose cf. <i>Aulacomnium palustre</i>				X
LAV				
Barkragg <i>Ramalina farinacea</i>				X
Bikkjenever <i>Peltigera canina</i>				X
Bristlav <i>Parmelia sulcata</i>				X
Gråskjegg cf. <i>Bryoria subcana</i>				X
Kulekvistlav <i>Hypogymnia tubolosa</i>				X
Papirlav <i>Platisma glauca</i>				X
Årenever <i>Peltigera sp.</i>				X

**Fugler, pattedyr og planter på og ved Holmholmen i Hemnes
kommune, april- juli
1985 - 2003.**

Ved /Kjell A. Meyer.

x= Ikke kjønnsbestemte individer.

H= Hekkende

Fugler:

1. Smålom	Opptil 6 x rastende hver vår. Mai-juni.
2. Storlom	Sjelden gjest i mai. 1-2 x
3. Grågås	Sjelden gjest i april-mai. 1-2 x
4. Kortnebbgås	Sjelden. 4 x ned på Holmen en dag i mai 1999.
5. Stokkand	1 par årlig H
6. Krikkand	" " "
7. Brunnakke	Opptil 5 x årlig. 1 par årlig H å Holmen.
8. Ærfugl	Opptil 1300 x derav opptil 650 par H å Holmen.
9. Praktærfugl	Oftes 1 hann årlig sammen med ærfuglene. Fra 1980 årene trolig 1 par H.Hbridisering ikke oppdaget.
10. Havelle	2 x. mai, ikke hvert år.
11. Kvinand	Opptil 5 x årlig.
12. Toppand	Sjelden. 1par sett i mai.
13. Sjøorre	Opptil 200 x raster hver vår.
14. Svartand	max 15 x raster år om annen.
15. Siland	8-12 x årlig april-juni. Mulig H.
16. Laksand	3 hanner sett en vår.
17. Steinvender	Sjelden. Sett 1 gang i mai.
18. Gluttsnipe	1 par H. nesten årlig.
19. Rødstilk	Min. 3 par H årlig.
20. Tjeld	Min. 4 par H årlig.
21. Småspove	Sjelden. 1 x sett
22. Storspove	2 x ses årlig, men Hikke i området.
23. Strandsnipe	Min 4 par H årlig
24. Grønnstilk	1 par ikke årlig. 1 par Hen gang, mulig Het annet år.
25. Rugde	1 par H årlig
26. Fiskemåke	Min. 20 par H årlig på Holmen
27. Gråmåke	Opptil 20 x raster årlig. Mest unge fugler.
28. Svartbak	Opptil 10 x " " "
29. Hettemåke	2-5 x årlig. 1 par H. et år ved Holmen.
30. Tyvjo	Sjelden. 1 x sett et år.
31. Rødnebbterne	Opptil 6 x. 1 par H av og til.
32. Gråhegre	2 x årlig, men hekker ikke.
33. Kongeørn	1 x ses av og til.
34. Havørn	1 par H nesten årlig
35. Hønschauk	1-2 x ses av og til nesten årlig. Mulig H et år.
36. Spurvehauk	1 x ses av og til.
37. Dvergfalk	1 x " "

38. Fjellvåk	1 par H. år om annet.
39 Storfugl	1-3 x. ses nesten årlig. Også beitende av og til på Holmen.
40 Orrfugl	2-3 x. høres spillende hvert år.
41. Lirype	1-2 x besøker Holmen av og til.
42. Jerpe	Min. 1 par H. årlig.
43. Ringdue	Opptil 4 x. Mulig H et par av og til.
44. Svartspett	1 hann sett over flere dager i 2001
45. Flaggspett	1 x sportegn på Holmen.
46. Bieter	1 x sett medio 1995. (godkjent LRSK).
47. Fossekall	1 par H årlig.
48. Gjøk	1-2 x årlig. Mulig hekkende.
49. Rødvingetrost	10-20 x. Min. 10 par H årlig.
50. Gråtrost	Tallrik. (Over 50 x). Min. 15 par H. årlig.
51. Måltrost	4-8 x. Få par H årlig
52. Svarttrost	2 x årlig syngende, også sett. Muig H.
53. Ringtrost	1 hann sett en gang.
54. Blåstrupe	1 hann syngende en-to ganger.
55. Buskskvett	1 par mulig H årlig.
56. Jernspurv	Min. 5 x årlig. H
57. Steinskvett	1-2 x år om annet.
58. Rødstrupe	Min. 10 x. årlig syngende. H.
59. Rødstjert	1 x syngende en gang.
60. Heipiplerke	Tallrik (over 25 x.) H årlig.
61. Trepiplerke	Opptil 3 x syngende årlig. Mulig H.
62. Svarthvitfluesnap.	Min. 1 par H årlig.
63. Linerle	2 par H årlig.
64. Taksvale	ca. 10 par H årlig
65. Låvesvale	Opptil 6 x. Ses årlig på matsøk.
66. Sandsvale	" 5 x "
67. Løvsanger	Min. 10 x syngende årlig. H
68. Gransanger	" 5 x " " H
69. Hagesanger	1-2 syngende ind. årlig. Mulig H.
70. Sivsanger	2 hanner syngende år om annet. Mulig H.
71. Fuglekonge	1 - 2 x nesten årlig. Mulig H.
72. Alke	1 x i slutten av 1980- årene.
73. Nøtteskrike	1-2 x årlig. Mulig H.
74. Kråke	Opptil 20 x. 2 par H årlig.
75. Ravn	1 par H årlig
76. Skjære	1 par H nesten årlig.
77. Blåmeis	1-2 x årlig
78. Kjøttmeis	1 par H årlig
79. Granmeis	1 par H nesten årlig
80. Grønnfink	3-6 x årlig. Mulig H
81. Grønnsisik	4-10 x årlig over området. Muløig H.
82. Gråsisik	Min. 10 x årlig. Mulig H.
83. Bergirisk	15 x sett en gang.
84. Bjørkefink	Tallrik (over 25 x). årlig H
85. Bokfink	Opptil 4 x årlig H.
86. Gulspurv	1-3 hanner hørt syngende nesten hvert år. Mulig H.

87 Dompap	1-3 hanner sett og hørt årlig. Mulig H
88 Båndkorsnebb	1 hunn mater unger i 2001 på Holmen.
89 Snøspurv	Opptil 60 x rastende på trekket. Ikke hvert år
90 Sivspurv	1 par nesten årlig. Mulig H.

32 arter funnet hekkende. mens 23 andre mulig hekker.

Pattedyr.

Elg	Årlig 1-2 dyr.
Rådyr	1-2 dyr av og til
Mink	1-3 dyr nesten årlig
Oter	1-2 dyr årlig
Røyskatt	1-2 dyr nesten årlig
Snømus	Sett en gang
Mår	1-2 dyr nesten årlig
Rødrev	1 dyr nesten årlig.
Ekorn	1-2 dyr nesten årlig
Hare	Opptil 4 dyr nesten årlig
Gråsidemus	Artsbestemt noen dyr
Spissmus	årlig forekommende.
Lemmen	I lemmenår.
Nise	1-2 dyr årlig
Steinkobbe	2 dyr (unge) i 2002.

15 arter.

Planter:

Det er utført registrering av plantelivet på selve Holmen den 19.06 og 01.07. 1998.

Dette arbeidet ble utført av botaniker Sissel Lillebjerka (tidligere Dahlberg), Hemnes.

Det er funnet 102 plantearter, 17 mosearter og 7 lavarter (se vedlagte liste)